

Revista

de Arheologie, Antropologie
și Studii interdisciplinare

Journal of Archaeology, Anthropology
and Interdisciplinary Studies

In Memoriam
Valentin Mircea Dumitrașcu (1978-2024)

6

2024

Dr. Angela SIMALCSIK, editor responsabil (Republica Moldova, România)

Dr. Bianca PREDĂ-BĂLĂNICĂ (Finlanda, România)

Dr. Daniel GARVĂN (România)

Dr. Cristian Eduard ȘTEFAN (România)

Dr. Denis TOPAL (Republica Moldova)

COLEGIUL DE REDACȚIE/PEER-REVIEW

Dr. Angela SIMALCSIK, redactor responsabil
(Republica Moldova, România)

Dr. Bianca PREDĂ-BĂLĂNICĂ (Finlanda)

Dr. Cristian Eduard ȘTEFAN (România)

Dr. Mircea ANGHELINU (România)

Dr. Mariana COCIERU (Republica Moldova)

Dr. Denis TOPAL (Republica Moldova)

Dr. Gabriel VASILE (România)

Dr. Cătălin-George FEDOR (România)

Dr. Ștefan HONCU (România)

Dr. Cristina-Elena CORDOȘ (România)

Dr. Vasile DIACONU (România)

Dr. Dmitriy KIRICENKO (Azerbaidjan)

Dr. Alexandru BERZOVAN (România)

Dr. Andrei COROBCEAN (Republica Moldova)

Dr. Raluca KOGĂLNICEANU (România)

Dr. George BODI (România)

Dr. Dorina ONICĂ (Republica Moldova)

Ion CIOBANU, secretar de redacție
(Republica Moldova)

Dr. Daniel GARVĂN (România)

Dr. Ștefan VASILE (România)

Dr. Lavinia GRUMEZA (România)

Dr. Robert Daniel SIMALCSIK

(Republica Moldova, România)

Dr. Roxana MUNTEANU (România)

Dr. Lucian MUNTEANU (România)

Dr. Andrei ASĂNDULESEI (România)

Dr. Vlad VORNIC (Republica Moldova)

Dr. Lilia DERGACIOVA (România)

Dr. Vitaliy S. SINIKA (Moldova)

Dr. doc. Oksana HRYTSYUTA (Ucraina)

Marian LIE (România)

Dr. Ioan Sebastian BRUMĂ (România)

Dr. Victor COJOCARU (România)

Dr. Bogdan-Stelian HAIDUC (România)

Dr. Bianca PREDĂ-BĂLĂNICĂ, concept grafic, traducere și consultanță pentru limba engleză, limba franceză și limba română (Finlanda)

Dr. Denis TOPAL, concept copertă (Republica Moldova)

Alexandru KOVÁCS, traducere și consultanță pentru limba engleză, limba franceză și limba germană (România)

Dr. Mihail BĂȚ, machetare și aranjare în pagină (Republica Moldova)

Colegiul de redacție nu răspunde de opiniile exprimate de autori.

Editorial board is not responsible for the opinions expressed by authors.

Toate lucrările publicate în Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare (RAASI) sunt recenzate de specialiști în domeniu (peer-reviewed journal).

Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare (RAASI) este publicația anuală a Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”, în colaborare cu Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale (ICBE) din Chișinău.

Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare (RAASI) este indexată în bazele de date internaționale [CEEOL](#), [ERIHPLUS](#) și [EBSCO](#).

Editare și tipar: Bons Offices

ISSN: 2587-3768

E-ISSN: 2587-3776

Chișinău 2024

Cuprins

STUDII // MATERIALE // NOTE

In memoriam

Valentin Mircea Dumitrașcu (25.12.1978 - 02.06.2024) 7

Ihor Pistruil

Flintknapping of the Upper Palaeolithic site Kaystrova Balka IV
Prelucrarea silexului în situl paleolitic superior Kaystrova Balka IV 11

David Baci, Daniel Garvăn

Analiza unui lot de faună precucuteniană de la Gherăseni-Movila Cremenea (județul Buzău)
Analysis of a Precucutenian faunal assemblage from Gherăseni-Movila Cremenea (Buzău County) 21

Cristian Eduard Ștefan

Notă asupra unor descoperiri preistorice de la Garvăn, județul Tulcea
Note on some prehistoric discoveries at Garvăn, Tulcea County 37

Constantin S. Nicolăescu-Plopșor

Raport asupra cercetărilor arheologice de la Perișor, Dolj
Report on archaeological research in Perișor, Dolj 49

Bianca Preda-Bălănică, Marius Bâsceanu, Angela Simalcsik, Daniel Garvăn

Notă asupra cercetărilor arheologice realizate de Constantin S. Nicolăescu-Plopșor în movilele funerare de la Perișor și Plenița (județul Dolj)
Note on the archaeological excavations conducted by Constantin S. Nicolăescu-Plopșor in burial mounds in Perișor and Plenița (Dolj County) 53

Dumitru Boghian, Sergiu-Constantin Enea, Sergiu Popovici,
Andrei Asăndulesei, Radu-Gabriel Părnău, Ion Ciobanu

Rezultatele investigațiilor interdisciplinare efectuate în tumulul T1 de la Târgu Frumos-Vest de oraș (județul Iași, România)
The results of the interdisciplinary investigations conducted in barrow T1 at Târgu Frumos-Vest de oraș (Iași County, Romania) 83

Angela Simalcsik, Robert Daniel Simalcsik, Serina Daniela Bobe, Maricela-Rebeca Cefalan, Alina-Georgiana Patriche	
Tumulul T1 de la Târgu Frumos-Vest de oraș (județul Iași, România). Date antropologice <i>Barrow T1 from Târgu Frumos-Vest de oraș (Iași County, Romania). Anthropological data</i>	131
Serghei Agulnicov	
Notă privind câteva date antropologice referitoare la mormintele Belozerka dintre Dunăre și Nistru <i>Note on some anthropological data relating to the Belozerka burials between the Danube and the Dniester</i>	155
Gabriel Mircea Talmațchi	
Despre câteva descoperiri de stateri târzii de tip Lysimachos din teritoriul istro-pontic <i>On some discoveries of late Lysimachos-type staters from the Istro-Pontic territory</i>	165
Lucian Munteanu, Adelina Picior	
Notă despre o monedă romană „reparată” <i>Note on a “repaired” Roman coin</i>	189
Vlad Vornic, Valeriu Bubulici	
O fibulă emailată romană descoperită în raionul Sîngerei (Republica Moldova) <i>A Roman enamel fibula from the Sîngerei district (Republic Of Moldova)</i>	199
Lavinia Grumeza, Adrian Ursuțiu, Cristina Tica, Ștefan Lipot	
Analiza și restaurarea unor piese de centură sarmatice descoperite recent în situl V Borș (județul Bihor) <i>Analysis and restoration of some recently discovered Sarmatian belt parts at the V Borș Site (Bihor County)</i>	207
Ana Honcu	
Cartarea descoperirilor ceramice romane din județul Iași, România. Stadiul actual al cercetărilor <i>Mapping of Roman ceramic finds from Iași County, Romania. Current state of research</i>	227
József Puskás	
New data on the absolute chronology of the Sântana de Mureș-Černjachov Culture in southeastern Transylvania (Covasna County, Romania) <i>Date noi privind cronologia absolută a culturii Sântana de Mureș-Černjachov în sud-estul Transilvaniei (județul Covasna, România)</i>	245

George-Dan Hânceanu, Andrei Baltag	
Sondajul arheologic din incinta Bisericii ortodoxe a satului Gherăești (județul Neamț)	
<i>The archaeological survey within the Orthodox Church of the village of Gherăești (Neamț County)</i>	253
Robert Daniel Simalcsik, Cătălin-George Fedor, Angela Simalcsik	
Cercetări de antropologie fizică și socială în localitatea Gherăești din județul Neamț	
<i>Physical and social anthropology research in the village of Gherăești in Neamț County</i>	289
Sergiu Suvac	
Prelucrarea artistică a pietrei în satele Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”	
<i>Artistic processing of stone in the villages of the “Orheiul Vechi” Cultural-Natural Reserve</i>	311
Cătălin-George Fedor	
Despre capitalul social într-o comunitate rurală moldovenească. Studiu de caz	
<i>About social capital in a Moldovan rural community. A case study</i>	329
RECENZII // PREZENTĂRI DE CARTE	
Sergiu Popovici, Angela Simalcsik, Ion Ciobanu, Serghei Agulnikov	
Turanicii în sudul Moldovei. O perspectivă arheologică și antropologică asupra înmormântărilor medievale și premoderne	
<i>Gabriel Vasile</i>	341
Norme de redactare / Publishing Rules	346

Cartarea descoperirilor ceramice romane din județul Iași, România. Stadiul actual al cercetărilor

Ana Honcu¹

Rezumat. Articolul a fost realizat în cadrul proiectului „*Corpus-ul* descoperirilor romane din *Barbaricum*-ul românesc (județul Iași)”, care are drept scop elaborarea unui *corpus* exhaustiv care să cuprindă toate descoperirile romane publicate și inedite aflate în muzee și alte instituții publice sau colecții private. În acest studiu ne-am propus cartarea digitală și analiza distribuției spațiale a materialului ceramic pe cuprinsul județului Iași. Prin aplicarea analizelor spațiale puse la dispoziție de tehnologia GIS, precum „analiza cluster” sau „zone tampon”, se vor identifica siturile cu grupări semnificative de artefacte, dar și distribuția acestora pe suprafața județului. Vom încerca să surprindem, de asemenea, dinamica descoperirilor ceramice de-a lungul perioadei studiate, prin identificarea zonelor unde amforele au fost importate într-un segment de timp îndelungat sau unde acestea nu au pătruns.

Cuvinte cheie: județul Iași; *Barbaricum*; descoperiri romane; amfore; GIS.

Mapping of Roman ceramic finds from Iași County, Romania. Current state of research.

The article is part of the project “*Corpus* of Roman finds from the Romanian *Barbaricum* (Iași County)”, which aims to develop an exhaustive *corpus* of all published and unpublished Roman finds in museums and other public institutions or private collections. In this study, we aimed mapping and analysing the spatial distribution of ceramic materials throughout Iași County. By applying the spatial analysis provided by GIS technology, such as “cluster analysis” or “buffer zones”, we will identify sites with significant groups of artefacts, as well as their distribution over the county. We also attempt to capture the dynamics of ceramic finds over the study period by identifying areas where amphorae were imported over a long time segment or where they did not penetrate.

Keywords: Iași County; *Barbaricum*; Roman finds; amphorae; GIS.

¹ Centrul Arheoinvest al Institutului de Cercetări Interdisciplinare al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Iași, România; odochiciuc.ana@gmail.com.

.....

Materialul ceramic roman cartat a fost descoperit în cadrul cercetărilor de suprafață, sistematice și de salvare, începând cu anii '50 ai secolului trecut și până în prezent. Majoritatea descoperirilor ceramice sunt cuprinse în Repertoriul Arheologic al județului Iași, volumul I și II, în studii/articole, dar provin și din materiale inedite din colecțiile muzeale, școlare și din săpăturile și cercetările de suprafață efectuate în ultimii ani (Honcu, Enea, Boghian 2017).

Baza noastră de date cuprinde 164 de situri din județul Iași în care s-au descoperit, până în momentul de față, fragmente ceramice romane, care au fost ulterior cartate. Materialul ceramic discutat este alcătuit din fragmente din amfore (Honcu 2018) (aproape în exclusivitate), dar și din ceramică de masă și de băut.

Din punct de vedere cantitativ, cele mai multe fragmente ceramice se concentrează pe raza municipiului Iași, dar și în alte localități, cum ar fi: Dumbrava, com. Ciurea (16 puncte) și Fedeleşeni, com. Strunga (12 situri) (PI. I/1). Chiar dacă analiza cluster arată câteva zone compacte cu descoperiri de ceramică romană, trebuie să menționăm că aproximativ în toate comunele din județ unde avem atestate situri ce aparțin culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, avem și descoperiri de amfore romane într-un număr mai mult sau mai puțin semnificativ. Totodată, densitatea de descoperiri romane de pe raza municipiului Iași este dată de numărul mare de cercetări arheologice ce s-au efectuat în ultimele decenii.

În PI. I/2 prezentăm zonele unde s-a concentrat materialul ceramic roman. În urma aplicării analizei spațiale, au fost obținute 11 clustere. O primă zonă compactă în ceea ce privește descoperirile de ceramică romană este municipiul Iași și zona metropolitană, areal care se află în preajma unor cursuri de apă – Prut, Jijia și Bahlui. Astfel, aceste artere de comunicații au permis pătrunderea importurilor în cele mai îndepărtate puncte ale județului. Dacă restrângem și mai mult analiza, obținem opt clustere dispersate relativ uniform pe teritoriul județului (PI. II/1). Ca o primă concluzie, putem spune că siturile se concentrează în zona de centru-est a județului (împrejurimile municipiului Iași). În urma aplicării analizei „count of points” hărții de distribuție a descoperirilor ceramice, zona municipiului Iași a fost identificată cu o concentrație de 10 situri și 46 de fragmente ceramice (PI. II/2; III/1). Există totuși și comune unde, până acum, nu avem descoperite fragmente ceramice romane, cum este cazul localităților Lungani, Gropnița și Mădârjac (PI. III/2; IV/1-2).

Situația descoperirilor ceramice în funcție de datarea acestora poate fi observată în PI. V/1. Pentru materialul amforic, distingem trei etape de pătrundere a acestora în arealul vizat, după cum urmează: secolele I î. Hr. – I d. Hr.; secolele II-III d. Hr.; secolele IV-VI d. Hr. Totuși, cele mai multe descoperiri se plasează cronologic în secolele III-IV d. Hr. (și coincid cu siturile ce aparțin complexului cultural Sântana

de Mureș-Cerneahov) (Pl. V/2; VII), urmate fiind de cele încadrate în intervalul secolelor II-III d. Hr.².

Pe baza identificării corecte a zonelor de producție a amforelor, dar și a produsului transportat, putem intui unele rute comerciale existente între Imperiul Roman și *Barbaricum* de-a lungul acestui interval cronologic și, nu în ultimul rând, dinamica acestora. Așadar, pentru prima perioadă sunt reprezentative amforele Pseudo-Cos și Shelov A, care erau utilizate pentru transportul vinului, prin urmare putem observa o preferință pentru piața sud-pontică (Opaiț 2013). În perioada secolelor II-III d. Hr. apar amfore care transportau pește sărat din zona de nord a Mării Negre (tipul Zeest 75, vezi Honcu, Enea, Boghian 2017, p. 261), vinul fiind transportat din teritoriul peninsulei Crimeea sau Taman în amfore Zeest 84-85 (Opaiț 2017, p. 587). Cea mai mare cantitate de vin continuă să fie importată din arealul sud-pontic (tipul Shelov C și D – Honcu, Enea, Boghian 2017, p. 259-260, Zeest tipul 69 – Honcu, Minea 2012, p. 224). Apar și amfore incluse în tipul Kapitan II (Honcu, Minea 2012, p. 223-224), produse, probabil, în zona egeeană sau estul Mediteranei (Opaiț 2022).

Alte recipiente utilizate pentru a transporta vin în zona studiată sunt amforele de masă, produse în zona pontică (Honcu, Minea 2012, p. 224-225). În perioada secolelor IV-VI d. Hr. sunt atestate amfore pentru transportul de vin (LRA 1, 3, Agora M 273 etc.) și amfore folosite pentru ulei (LRA 2 – Honcu, Enea, Boghian 2017, p. 261).

Un loc aparte în comerțul cu vin din această perioadă îl constituie apariția amforelor de tip Noviodunum (Honcu, Mamalaucă 2021, p. 118), folosite, cel mai probabil, pentru a transporta vin. Pe teritoriul județului Iași există o astfel de descoperire la Zabolotenii, com. Trifești (Iațcu, Marin 2017), cu mențiunea că amfora a fost încadrată, eronat, în alt tip). Astfel, se constată menținerea relațiilor comerciale cu zona sud-pontică și apariția produselor din Egeea centrală, vestul coastelor Asiei Mici și Pelopones (Opaiț 2011, p. 447).

Dinamica sosirii amforelor (și a altor bunuri importate) în așezările Sântana de Mureș-Cerneahov arată că aprovizionarea, devenită mai intensă în secolul al IV-lea d. Hr., a fost rezultatul circumstanțelor istorice din regiune. În anul 332 d. Hr., Constantin I a semnat un acord cu goții, prin care aceștia urmau să furnizeze trupe pentru a servi în armata romană ca federați (*foederati*), urmând să primească subvenții. Parte din aceste subvenții ar fi putut fi vinul, deoarece obiceiul roman de a consuma vin a devenit popular printre barbari și chiar a dobândit o semnificație elitistă și chiar ritualică pentru aceștia (Magomedov 2010, p. 78). În plus, acordul

² Din păcate, nu am putut realiza o delimitare exactă a așezărilor aparținând „dacilor liberi”, deoarece unele descoperiri ceramice provin din afara oricărui context arheologic.

a contribuit la dezvoltarea ulterioară a comerțului regulat. Ca urmare, un număr mare de amfore de vin a fost trimis către porturile dintre estuarul Niprului și Delta Dunării, iar apoi acestea s-au răspândit în spațiul est-carpatic.

Un rol important în practicarea comerțului la mare distanță și inter-provencial a fost jucat de căile maritime și fluviale, de râurile mari, navigabile, cel mai probabil, în antichitate (Prut și Siret). Nu trebuie uitat nici drumul terestru (**PI. VI/1**) care trecea prin sudul Moldovei, pe ruta Barboși – Poiana – Brețcu (Țentea 2016) sau drumul de la Tyras (Popa 2001, p. 110; Ioniță 1982, p. 43-44). Nicolae Gostar ia în considerare existența unui drum roman pe valea Râului Nistru, datând din secolele II și III d. Hr. și probabil folosit și în secolul al IV-lea (Gostar 1964, p. 63).

Pornind de la ipoteza că răspândirea acestor produse ceramice în aceste teritorii se făcea până în anumite zone pe râuri, am creat zone tampon de 1 km, calculate de la aceste căi de comunicație (**PI. VI/2**). Observăm că majoritatea siturilor sunt cuprinse în aceste zone tampon, proximitatea față de sursa de apă având un rol important. Aprovizionarea cu produse romane a teritoriului ocupat de „dacii liberi” și ulterior a populației gotice prin intermediul castrului de la Barboși (Petculescu 1982) cu rol de entrepозit și, mai departe, pe Râul Siret (Țentea 2016, p. 13), este destul de plauzibilă. Amforele puteau fi comercializate pe piața de la Barboși, iar mai departe, transportate pe calea apei, pe Râul Siret și distribuite apoi în mediul barbar. O altă cale de pătrundere a produselor romane la nord de Dunăre ar putea să fie legată de centrul de la Noviodunum (Honcu, Ciubotaru 2023, p. 130). E posibil ca pornind de aici și, mai departe, pe râul Prut, mărfurile să fi ajuns în zona estică a Moldovei. Rolul important al comerțului fluvial în vederea pătrunderii importurilor romane poate fi observat și în cazul Valahiei. Pe baza distribuției monedelor, a importurilor romane și a necropolelor Sântana de Mureș-Cerneahov cunoscute în Valahia, s-au putut urmări posibile rute comerciale, care au coincis în general cu principalele văi fluviale (Lăzărescu 2011, p. 483, Fig. 18/1-2).

Am putut observa că descoperirile ceramice cele mai importante s-au efectuat în siturile ce aparțin cronologic secolului al IV-lea d. Hr., acolo unde, eventual, au putut exista centre de putere ale lumii gotice, dar și un aflux mare de populație, așa cum ne sugerează descoperirile din acest areal (Lețcani, Reditu, Avântu, Balș, Iași-Nicolina, Iași-*Fabrica de cărămizi* – vezi **Tab. 1**). Acest lucru este vizibil prin cartarea siturilor Sântana de Mureș-Cerneahov din județul Iași (după Petrescu 2002) (**PI. VII**). În aceste situri au fost descoperite materiale romane deosebite, de exemplu, la Lețcani – *siliqua*, armură, fusaiolă cu inscripție cu rune (Bloșiu 1975), iar la Iași-Nicolina – *spatha*, *pilum*, monede etc. (Ioniță 1985).

În general, concluziile despre distribuția amforelor romane la est de Carpați, fixate de I. Ioniță (1982, p. 73-74), preluate și dezvoltate de A. Popa (2016,

p. 205-206), pot fi aplicate parțial analizei distribuției spațiale a descoperirilor ceramice din județul Iași, cu precizarea că în acest areal predomină amforele care transportau vin, în marea majoritate acestea au fost descoperite în așezări și foarte rar în necropole. Distribuția și analiza materialului ceramic roman din județul Iași reflectă complexitatea relațiilor comerciale și culturale dintre Imperiul Roman și populațiile barbare în Antichitate. Descoperirile ceramice sunt concentrate în special în municipiul Iași și zonele învecinate, indicând centre importante de comerț (depozitul de amfore de la Holboca), existența unei elite locale și influență romană. Rutele comerciale identificate sugerează utilizarea cursurilor de apă și a drumurilor terestre pentru transportul bunurilor, demonstrând o interacțiune dinamică și continuă între civilizația romană și comunitățile locale. De asemenea, datele arheologice subliniază faptul că cele mai multe descoperiri sunt datate în intervalul secolelor III-IV d. Hr., perioadă în care relațiile economice și politice cu Imperiul Roman au fost deosebit de intense. Odată cu venirea hunilor locuirea în această zonă scade simțitor, prin urmare, numărul de importuri descrește.

Mulțumiri. Acest articol a fost redactat în cadrul proiectului GAR 2023/138, implementat la Institutul de Arheologie al Academiei Române, Filiala Iași. Le mulțumesc domnilor Andrei Opaț, cercetător independent din Toronto (Canada) și Ștefan Honcu de la Institutul de Arheologie din Iași pentru revizuirea articolului și identificarea tipurilor de amfore.

Bibliografie

- Bloșiu 1975:** C. Bloșiu, *Necropola din secolul al IV-lea e.n. de la Lețcani (jud. Iași)*, Arheologia Moldovei VIII, 1975, p. 203-280.
- Gostar 1964:** N. Gostar, *Situația Daciei după anul 271 e.n.*, Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași X, 1964, p. 55-67.
- Honcu 2018:** Ș. Honcu, *Considerații despre stadiul actual al cercetării amforelor din spațiul est-carpatic din perioada secolelor II-III d.Hr.*, Arheovest VI, 2018, p. 439-449.
- Honcu, Ciubotaru 2023:** A. Honcu, P. Ciubotaru, *A Greek graffito Discovered in the Sântana de Mureș-Chernyakhov Settlement from Negrilești, Galați County*, Studia Antiqua et Archaeologica 29, 1, 2023, p. 123-139.
- Honcu, Enea, Boghian 2017:** Ș. Honcu, S. Enea, D. Boghian, *Amfore romane aflate în colecția Muzeului școlar al Liceului Teoretic „Ion Neculce” din Târgu Frumos (jud. Iași)*, Arheologia Moldovei XL, 2017, p. 259-265.
- Honcu, Mamalaucă 2021:** Ș. Honcu, M. Mamalaucă, *Un nou tip de amforă romană atestată în Barbaricum*, Acta Musei Tutovens 17, 2021, p. 117-121.
- Honcu, Minea 2012:** Ș. Honcu, B. Minea, *Descoperiri de epocă romană pe teritoriul județului Iași*, Arheologie Moldovei XXXV, 2012, p. 221-231.
- Iațcu, Marin 2017:** I. Iațcu, T. E. Marin, *New discoveries on the middle Prut river: a rare type of sinopean amphora*, Cercetări Istorie (SN) XXXVI, 2017, p. 95-104.
- Ioniță 1982:** I. Ioniță, *Din istoria și civilizația dacilor liberi*, Iași, 1982.

- Ioniță 1985:** I. Ioniță, *Importante descoperiri arheologice din perioada de formare a poporului român în așezarea de la Iași-Nicolina*, Arheologia Moldovei X, 1985, p. 30-49.
- Lăzărescu 2011:** V. Lăzărescu, *Wheel-made pottery from Sântana de Mureș-Cernjachov Wallachian necropolises. Present state of research and new approaches*, în: J. Bemmann, M. Hegewisch, M. Meyer, M. Schmauder (Eds.), *Drehscheibentöpferei im Barbaricum – Technologietransfer und Professionalisierung eines Handwerks am Rande des Römischen Imperiums. Akten der Internationalen Tagung in Bonn vom 11. bis 14. Juni 2009*, Bonn, 2011, p. 463-548.
- Magomedov 2010:** B. Magomedov, *Roman amphorae in the context of the Chernyakhov Culture*, în: D. K. Tezgör, N. Inaishvile (Eds.), *PATABS I: Production and Trade of Amphorae in the Black Sea: Actes de la Table Ronde internationale de Batoumi et Trabzon, 27-29 Avril 2006*, Varia Anatolica XXI, Vol. I, Paris, 2010, 75-79.
- Opaïț 2011:** A. Opaïț, *Amforele din spațiul est-carpatic*, în: S. Sanie, T. Marin (Eds.), *Geto-dacii dintre Carpați și Nistru (secolele II a.Chr. - II p.Chr.)*, Iași, 2011, p. 445-472.
- Opaïț 2013:** A. Opaïț, *Producția și consumul de vin în ținuturile dintre Carpați și Marea Neagră (secolele II a.Chr. - III p.Chr.): Unele considerații*, Studii și cercetări de istorie veche și arheologie 64, 1-2, 2013, p. 21-65.
- Opaïț 2017:** A. Opaïț, *On the local production and imports of wine in the Pontic and Lower Danube regions (1st century BC to 7th century AD). An overview*, în D. Dixneuf (Ed.), *LRCW 5. Late Roman coarse wares, cooking wares and amphorae in the Mediterranean. Archaeology and archaeometry*, Alexandria, 2017, p. 579-612.
- Opaïț 2022:** A. Opaïț, *On the origin and evolution of the Kapitän II amphora type*, în: A. Kaldeli (Ed.), *Amphorae from Eastern Mediterranean and Beyond: production and Distribution from the Early to the Late Roman Period*, Nicosia, 2022, p. 191-222.
- Petculescu 1982:** L. Petculescu, *Despre cronologia fortificațiilor romane de la Barboși*, Pontica 15, 1982, p. 249-253.
- Petrescu 2002:** F. Petrescu, *Repertoriul monumentelor arheologice de tip Sântana de Mureș-Cerneahov de pe teritoriul României*, București, 2002.
- Popa 2001:** A. Popa, *Romains ou barbares ? Architecture en pierre dans le barbaricum à l'époque romaine tardive (sur le matériel archéologique dun Nord-Ouest du Pont Euxin)*, Chișinău, 2001.
- Popa 2016:** A. Popa, *Roman Amphorae beyond the frontiers of the Roman provinces of Dacia and Moesia Inferior*, în: V. Bîrcă (Ed.), *Orbis Romanus and Barbaricum. The Barbarians around the Province of Dacia and Their Relations with the Roman Empire*, Cluj, 2016, p. 203-242.
- Țentea 2016:** O. Țentea, *On the alleged "roman road from lower Moldavia"*, Journal of Ancient History and Archeology 3.1/2016, p. 12-19.

Sit	Datare (sec. d. Hr.)	Număr de fragmente/ recipiente
Alexandru Ioan Cuza, 700 m SE de sat	II-III	2
Alexești, comuna Ipatele, în marginea de SE a satului Alexești, tarlăua dintre pădure și cele două movile	IV	1
Andrieșeni, comuna Andrieșeni, tarlăua lângă sat, pe tarlăua situată la SE de sat	IV	1
Balș, comuna Balș, valea Părului I (16), la circa 500 m NV de sat, în partea de vest a iazului (4)	III-IV	1
Bădeni, comuna Scobinți, Dealul Vișinului, la circa 500-600 m SV de Movila Grădiștei	II-IV	1
Băiceni, comuna Cucuteni	II-III	2
Bălțați, comuna Bălțați, cantonul C.F.R. nr. 38-39	IV	1

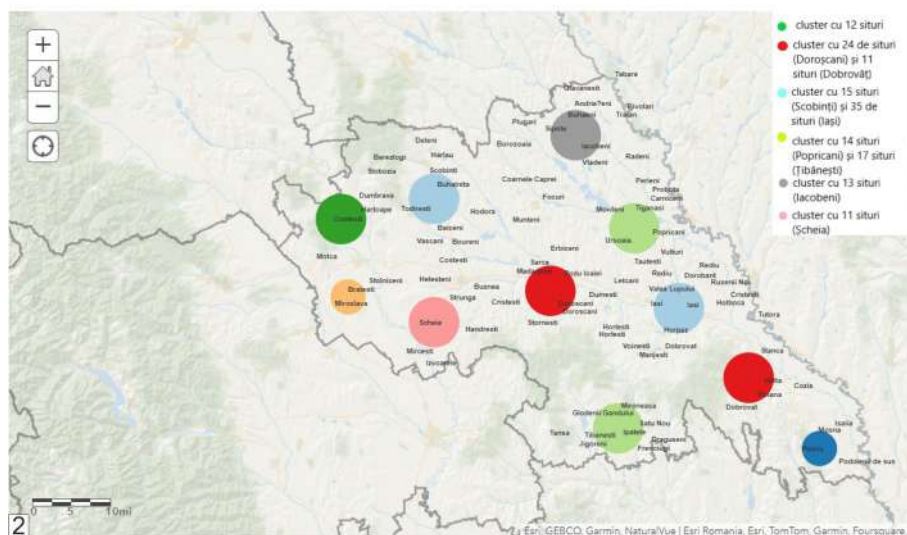
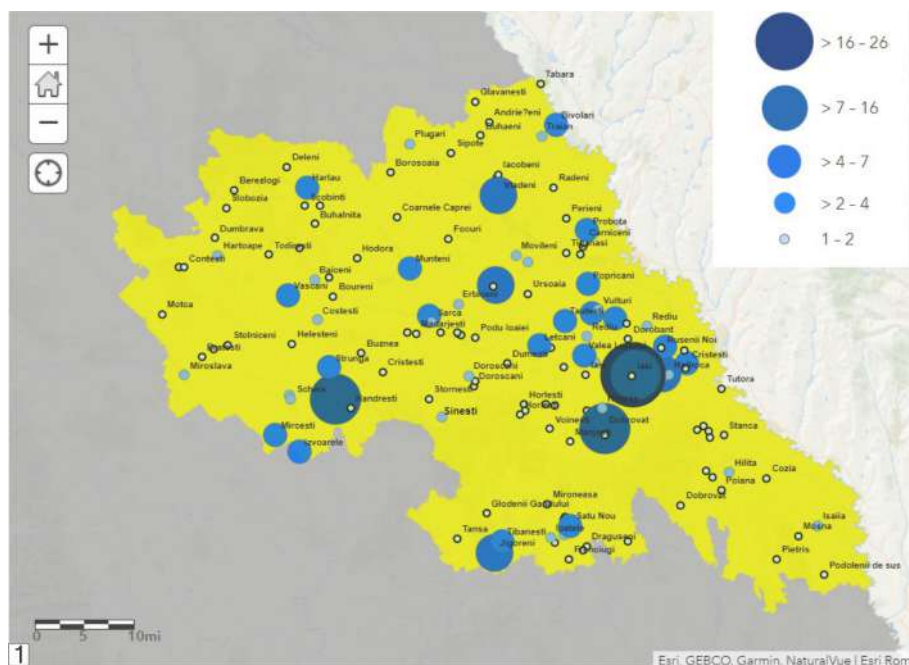
Sit	Datare (sec. d. Hr.)	Număr de fragmente/ recipient
Bălțați, comuna Bălțați, în apropierea cursului de apă	IV	4
Berezlogi, comuna Sirețel	II-IV	1
Bivolari, comuna Bivolari	IV	3
Bâcu, comuna Ipatele	IV	2
Bodești, comuna Scânteia	IV	1
Bogdănești, comuna Horlești, dealul Siliște	?	1
Bogdănești, comuna Horlești, dealul Vârâți	I-II / II-III	1
Bogonos, comuna Lețcani, în centrul orașului	IV	1
Borosoia, comuna Plugari, Țiganca II	IV	1
Boureni, comuna Balș, Bejeneasa 18	III-IV	1
Brătești, comuna Stolniceni-Prăjeni, Chicerea	II-III	1
Brătești, comuna Stolniceni-Prăjeni, între Chicerea și valea Părului	II-III	1
Brătuleni, comuna Miroslava, la Ravenă	II-IV	1 recipient
Budăi, comuna Podu Iloaiei, NV de sat	II-IV	1
Budăi, Podu Iloaiei, lângă Fermă	II-IV	1
Budăi, comuna Podu Iloaiei, la Movilă	II-IV	1
Budăi, Podu Iloaiei, la Baza Agrosem	II-IV	1
Buhalnița, comuna Ceplenița	IV	1
Buhăieni, comuna Andrieșeni	IV	1
Butea, comuna Butea, la Lutărie	IV	1
Buznea, comuna Ion Neculce	II-IV	1
Buznea, comuna Ion Neculce, Vatra Satului	II-III	2
Cioca Boca, comuna Șcheia	III-IV	1
Cioca Boca, comuna Șcheia	II-III	1
Cârjoaia, comuna Cotnari	?	1
Cârnicieni, comuna Țigănași, la Holm II	IV	1
Cârnicieni, comuna Țigănași, școala veche	IV	1
Cârnicieni, comuna Țigănași, la dig	IV	1
Coarnele Caprei, comuna Coarnele Caprei, valea Babei	II-IV	1
Comarna, comuna Comarna, Iași, tarlăua mare	IV	1
Comarna, comuna Comarna, dealul Curagău	IV	1
Comarna, comuna Comarna, vadul Bobului	IV	1
Comarna, comuna Comarna, marginea de SE a satului	IV	1
Conțești, comuna Valea Seacă, dealul Obștei	IV	1
Conțești, comuna Valea Seacă, Țintirim	V-VI	1
Cornești, comuna Miroslava, Tarlăua Fermă	IV	1
Costești, Valea Hainei	IV	2
Cozia, comuna Costuleni	?	1
Cristești, comuna Brăiești	II-IV	1
Cristești, comuna Holboca, dealul Zăvoi	III-IV	3

Sit	Datare (sec. d. Hr.)	Număr de fragmente/ recipiente
Cristești, comuna Holboca, la Podul de Fier	III-IV	1
Cuza Vodă, comuna Popricani, centrul satului	II-III	3
Dancu, comuna Holboca, zona estică a satului	II-III	7
Dancu, comuna Holboca, zona podului de fier	II-III	1
Dancu, comuna Holboca, Piscina Chirița	II-III	1
Deleni	?	1
Dobrovăț, comuna Dobrovăț, Tarlaua Latița	II-III	1
Dorobanț, comuna Aroneanu, la vest de pădurea Aroneanu	II-III	1
Dorobanț, comuna Aroneanu, la Chișcă	II-III	1
Doroșcani, comuna Popești, dealul Sărăturii II	II-III	1
Doroșcani, comuna Popești, dealul Viilor II	II-III	1
Doroșcani, comuna Popești, pășunea Doroșca	II-III	2
Drăgușeni, comuna Șcheia, Siliște	II-III	1
Drăgușeni, comuna Șcheia, Țărincă	II-III	1
Dumbrava, comuna Ciurea	II-III	16
Dumbrava, comuna Ciurea, marginea de SE a satului	II-III	1
Dumbrava, comuna Lespezi, centrul orașului	IV	1
Dumești, comuna Dumești, NV față de dealul Cogeasca	IV	1
Dumitreștii Gălății, comuna Schitu Duca, Tarlaua Cimitir	IV	1 recipient
Dumitreștii Gălății, comuna Schitu Duca	II-III	1
Erbiceni, comuna Erbiceni, Dealul Cimitirului	IV	2 recipiente
Fedeleşeni, comuna Strunga, la Fundoia	II-IV	12, din care un recipient întreg
Focuri, comuna Focuri, pe Pais	IV	1
Frenciugi, comuna Drăgușeni	II-IV	1
Glăvănești, comuna Andrieșeni, la Iaz	IV	1
Glodenii Gândului, comuna Țibănești	II-III	1
Giurgești, comuna Costești	II-III	1
Hârlău, la Holm	II-III	3
Hârtoape, comuna Vânători, Poenița-Moara	IV	2
Heleşteni, comuna Heleşteni	II-IV	1
Hilița, comuna Costuleni, podișul Hilița	II-IV	2
Hândrești, comuna Oțeleni	II-IV	1
Hodora, comuna Cotnari, dealul Calafat	II-IV	1
Holboca, comuna Holboca, peste Baita	IV	4
Holboca, comuna Holboca	IV	2 recipiente
Horlești, comuna Horlești, Coșere II	IV	1
Horlești, comuna Horlești, la Răchiți	IV	1
Horlești, comuna Horlești, la Bărboși	IV	1
Horpaz, comuna Miroslava, la Biserică	II-III	2
Iacobeni, comuna Vlădeni, pe Deal	II-III	1

Sit	Date (sec. d. Hr.)	Număr de fragmente/ recipiente
Iacobeni, comuna Vlădeni, la Scruntar I	II-III	1
Iași, Fabrica de cărămizi	IV	26
Iași, Curtea domnească	IV	1
Iași, Nicolina	IV	2
Iași, Tătărași	IV	2
Iași	IV	2
Iași, str. Ciurchi, nr. 134	IV	1 recipient fragmentar
Iași, str. Ciurchi, nr. 51	IV	1
Iași, str. Ciurchi, fostul cimitir evreiesc	IV	14
Iași, str. Moara Beldiman	IV	1
Iași, str. Ceairu lui Peretz	IV	2
Iasi, Liceul V. Alecsandri	I-II	4
Iasi, Liceul V. Alecsandri	I	1
Iasi, Liceul V. Alecsandri	II-III	2
Iași, Palatul Culturii	IV	2 recipiente
Ipatele, comuna Ipatele	IV	2
Isaia, comuna Răducăneni	IV	2
Izvoarele, comuna Mircești	IV	3
Jigoreni, comuna Țibănești	IV	5
Larga Jijia, comuna Movileni	IV	1
Lețcani, comuna Lețcani	II-III	4 dintre care 1 recipient
Mădârjești, comuna Bălțați	II-III	1
Mănjești, comuna Mogoșești	II-III	1
Mânzătești, comuna Bosia	II-III	1
Mircești, comuna Mircești	II-III	3
Mironeasa, comuna Mironeasa	II-III	1
Miroslovești, comuna Miroslovești	II-III	2
Moimești, comuna Popricani	II-III	1
Moșna, comuna Moșna	II-III	1
Moțca, comuna Moțca	II-III	1
Movileni, comuna Movileni	II-IV	2
Oboroceni, comuna Heleșteni	II-III	4
Munteni, comuna Belcești	II-IV	3
Perieni, comuna Probota	II-IV	1
Pietriș, comuna Dolhești	II-IV	1
Plugari, comuna Plugari	II-IV	2
Podolenii de Sus, comuna Cozmești	II-IV	1
Podu Iloaiei, comuna Podu Iloaiei	II-IV	1
Poiana, comuna Schitu Duca	II-III	1
Popricani, comuna Popricani	II-III	3

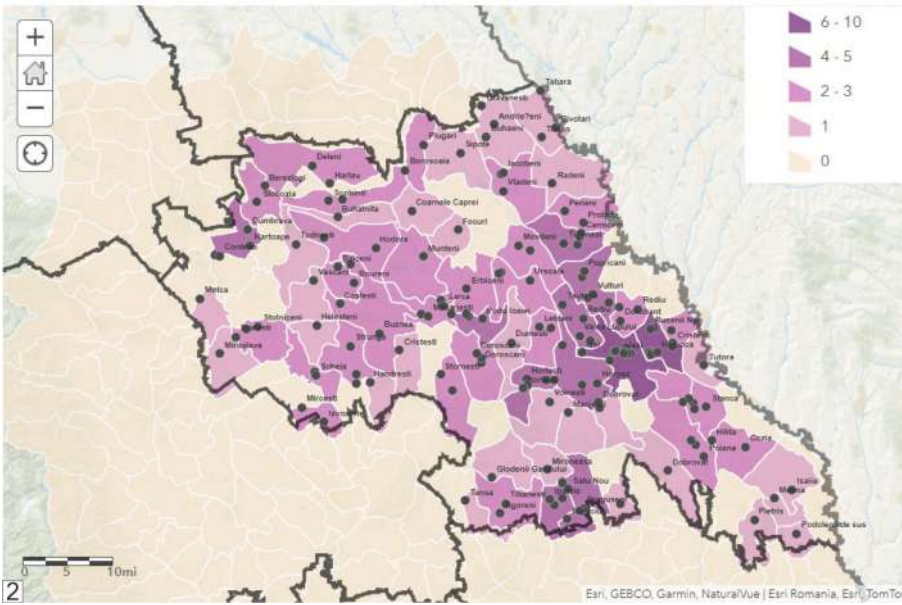
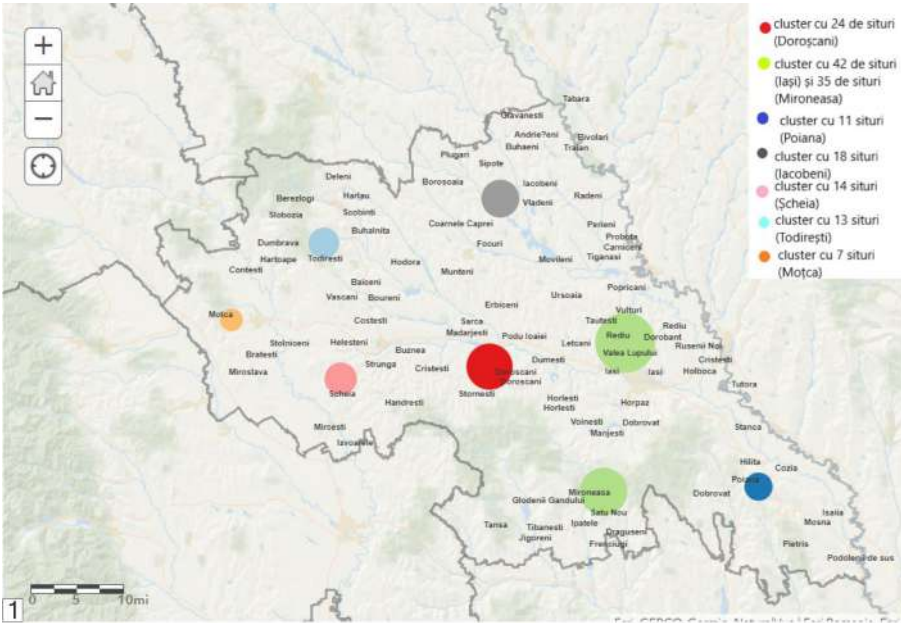
Sit	Datare (sec. d. Hr.)	Număr de fragmente/ recipiente
Probota, comuna Probota	II-III	3
Rădeni, comuna Roșcani	II-III	1
Războieni, comuna Ion Neculce	IV	1
Rediu, comuna Rediu	II-III	2
Rediu Aldei, comuna Aroneanu	II-III	2
Românești, comuna Românești	II-III	5
Românești, comuna Românești	III-IV	1
Rusenii Noi, comuna Holboca	III-IV	1
Satu Nou, comuna Șcheia	III-IV	3
Scobinți, comuna Scobinți	III-IV	1
Sinești, comuna Sinești	III-IV	2
Sârca, comuna Bălțați	III-IV	2
Slobozia, comuna Sirețel	III-IV	1
Stânca, comuna Comarna	III-IV	1
Stolniceni-Prăjescu, comuna Stolniceni-Prăjescu	III-IV	1
Stornești/Sturmești, comuna Sinești	III-IV	1
Strunga, comuna Strunga	III-IV	3
Șcheia, comuna Șcheia	III-IV	2
Șipote, comuna Șipote	III-IV	1
Tabără, comuna Bivolari	III-IV	1
Tansa, comuna Tansa	III-IV	1
Tăutești, comuna Rediu	III-IV	3
Todirel, comuna Bârnova, dealul Bobeica	I a.-I p.	1
Todirești, comuna Todirești	III-IV	1
Traian, comuna Bivolari	III-IV	2
Țibănești, comuna Țibănești	III-IV	3
Țigănași, comuna Țigănași	III-IV	1
Țuțora, comuna Țuțora	III-IV	1
Ursoaia, comuna Românești	III-IV	1
Valea Lupului, comuna Rediu	III-IV	3
Vascani, comuna Ruginoasa	III-IV	3
Vânători, comuna Popricani	III-IV	4
Vlădeni, comuna Vlădeni	III-IV	5
Voinești, comuna Voinești	III-IV	1
Vulturi, comuna Popricani	III-IV	2
Zabolotenii, comuna Trifești	IV	1 recipient

Tab. 1. Siturile cu descoperiri ceramice din județul Iași.
Table 1. The sites with ceramic discoveries in Iași County.

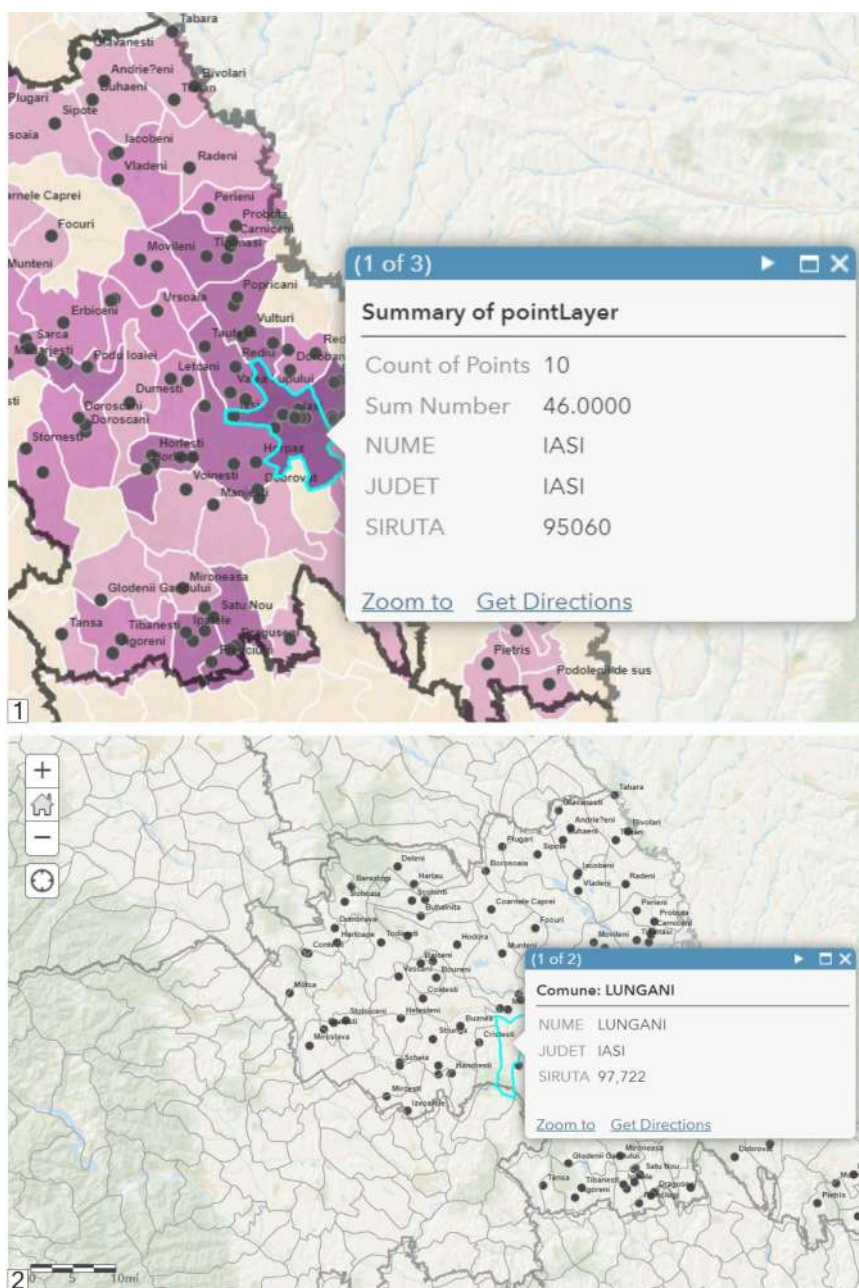
Pl. I. 1. Descoperirile ceramice romane din județul Iași;
2. Distribuția grupărilor de situri cu descoperiri ceramice romane.

Pl. I. 1. Roman pottery discovered in Iași County;
2. Clusters of sites with Roman pottery finds.

Pl. II. 1. Distribuția grupărilor de situri cu descoperiri ceramice romane;
2. Numărul de situri cu descoperiri ceramice romane din comunele județului Iași.

Pl. II. 1. Clusters of sites with Roman pottery finds;
2. Number of sites with Roman pottery finds in Iași County.

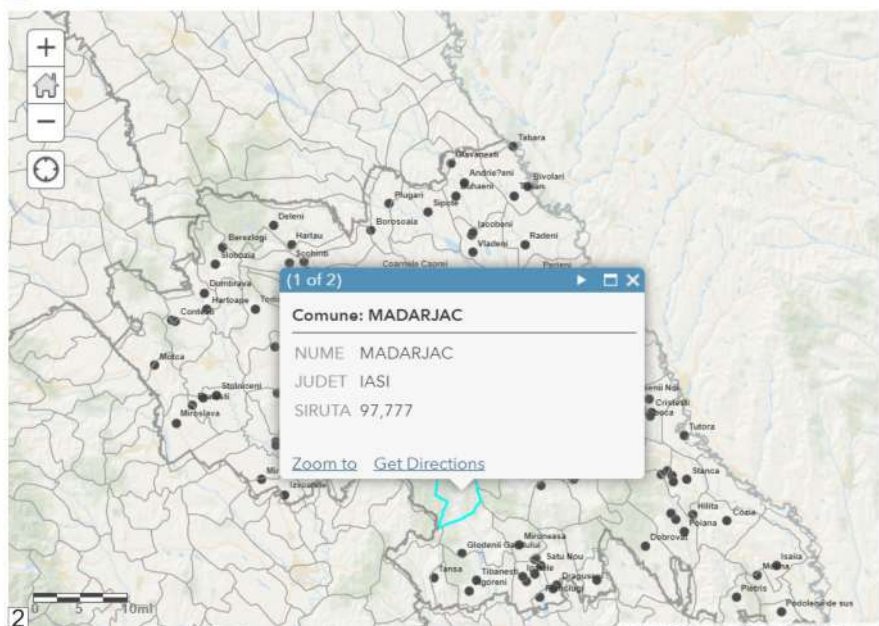
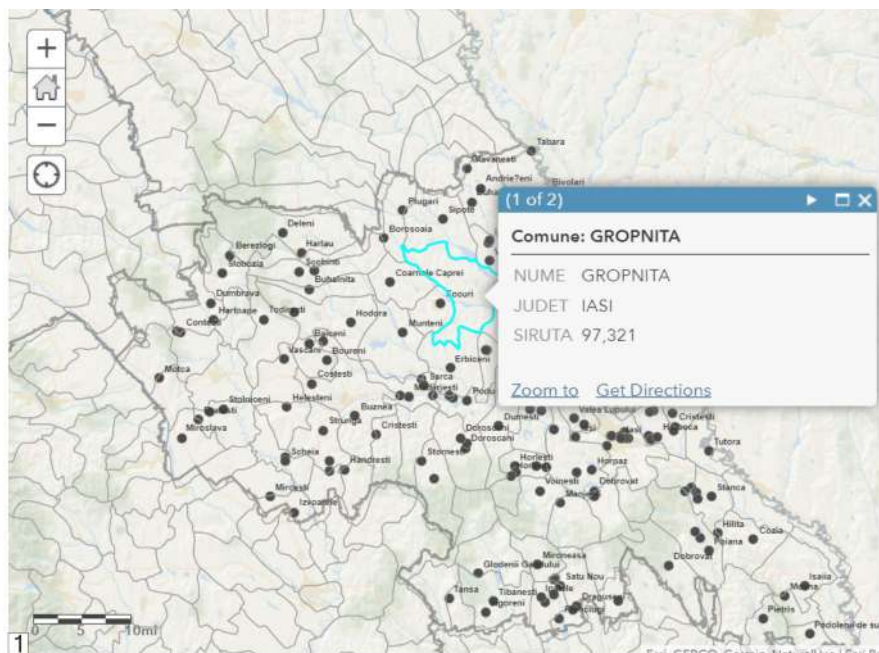

Pl. III. 1. Municipiul Iași cu 10 situri și 46 de descoperiri ceramice romane;

2. Siturile cu descoperiri ceramice romane: comuna Lungani.

Pl. III. 1. City of Iași with 10 sites and 46 Roman ceramic discoveries;

2. Sites with Roman ceramic finds: Lungani commune.

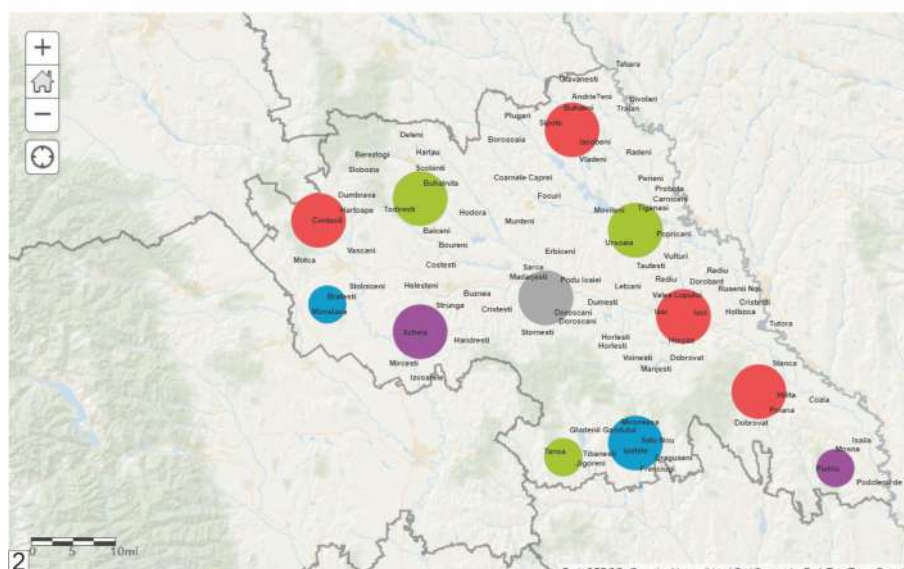
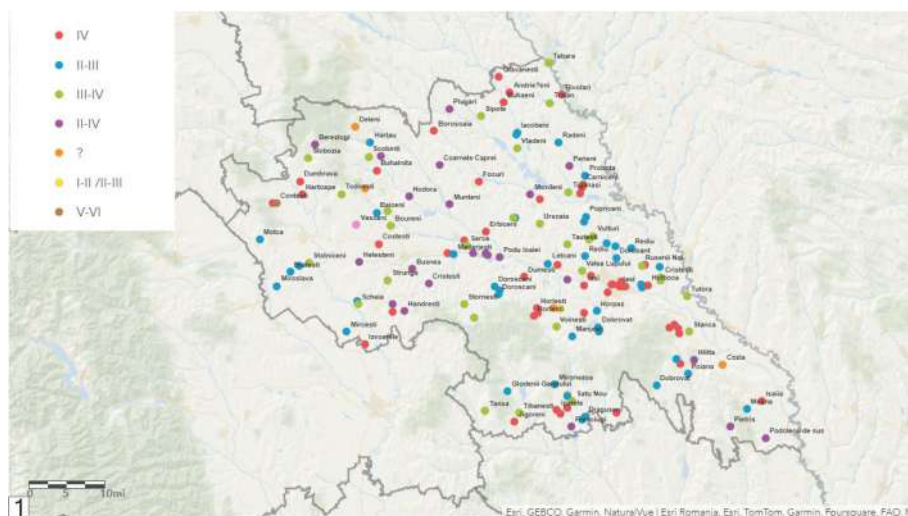

Pl. IV. 1. Siturile cu descoperiri ceramice romane: comuna Gropnița;

2. Siturile cu descoperiri ceramice romane: comuna Mădărjac.

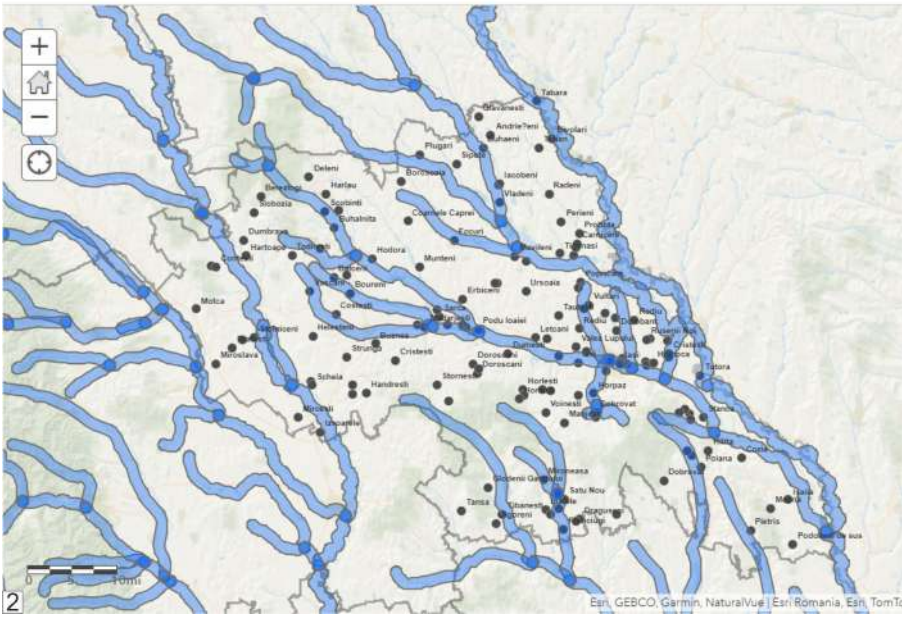
Pl. IV. 1. Sites with Roman ceramic finds: Gropnița commune;

2. Sites with Roman ceramic finds: Mădărjac commune.

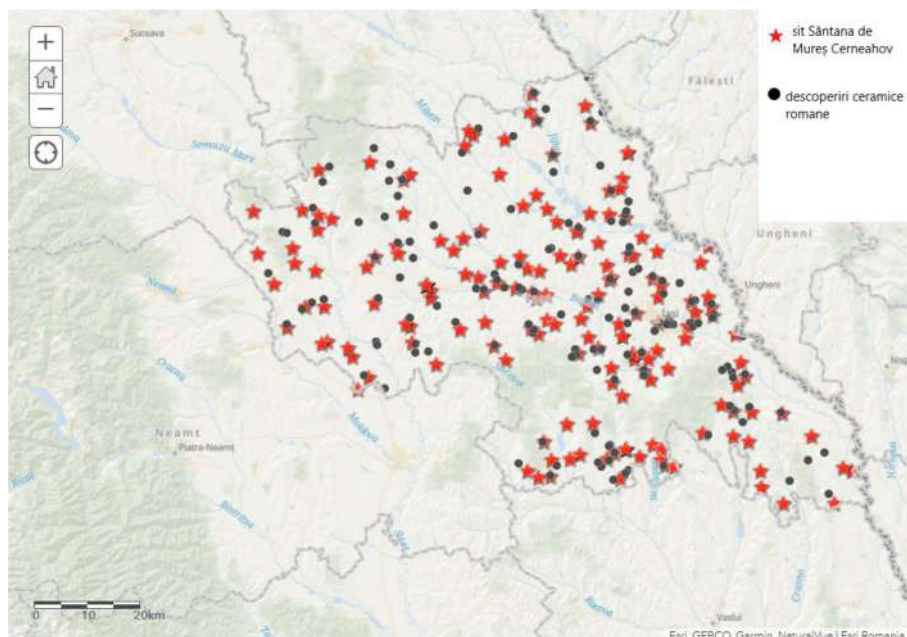

Pl. V. 1. Datarea descoperirilor ceramice romane;
2. Analiza cluster a datării descoperirilor ceramice romane.

Pl. V. 1. Dating of Roman pottery finds;
2. Cluster analysis of the dating of Roman pottery finds.

Pl. VI. 1. Drumuri romane atestate; 2. Analiza „buffer zones” aplicată arterelor hidrografice.
Pl. VI. 1. Documented Roman roads; 2. Buffer zone analysis applied to rivers.

Pl. VII. Situri Sântana de Mureș-Cerneahov și descoperirile ceramice romane din județul Iași.
Pl. VII. Sântana de Mureș-Cerneahov sites and Roman pottery finds in Iași County.